

Ülevaade

Eesti emakeeleõpetajate selts – arenev ühendus

Kaja Sarapuu

*Eesti emakeeleõpetajate seltsi juhatuse liige, juhatuse esimees 1997–2003
Oru põhikooli õpetaja-metoodik*

1980. aastate lõpu poliitilised olud tõid kaasa piiride avanemise, said võimalikuks isiklikud ja töösuhted välismaal, sealhulgas keelesugulaste – põhjanaabritega. Ideed, võimalused neid teostada osutusid äkki reaalseteks, elavnes tegutsemistahe ja igasuguseid ühinguid ning seltsi tekkis nagu seeni pärast vihma.

Üks selline teiste hulgas oli Eesti emakeeleõpetajate selts (EES), tõukejõuks Soome emakeeleõpetajate liit (Äidinkielen opettajain liitto), nende ideeline ja aineiline toetus, eesti keele õpetamise entusiastide isiklikud värsked suhted liidu liikmetega, mida tolele ajale iseloomulikult ka ekspuateriti. Nüüd, kui möödunud on kuusteist aastat, kogeb Eesti emakeeleõpetajate selts, kui oluline on selline toetus, innustus neile, kes on praegu sama tee alguses, ja kui üllas tunne on n-ö vanema vennana juhtnööre ja kogemusi jagada. Eesti emakeeleõpetajate seltsi ja Soome emakeeleõpetajate liidu toel, nüüd juba võrdsete partneritena, on loodud Udmurdi emakeeleõpetajate ühendus ning innustust jagatud maride samalaadsele tegutsemisele.

Tekkelugu

Palju sai algusaastatel võimalikuks tänu isiklikele suhetele soomlastega. Hiljem need seltsi tegevuses enam nii suurt osa ei ole mänginud, selts sai jalad alla ja on võib-olla üheksakümnendatest tulnud seltsidest üks elujõulisemaid.

Emakeeleõpetajate seltsi ainekava töörühma suveseminar Muhus 2006. Pildil Heily Soosaar (juhatuse liige), Merle Pindmaa ja Aime Klandorf (aseesimees). Hille Alveri foto

Pikapeale on muutunud ebaolulisemaks seltsi liikmete lõbustamise funktsioon, pigem on nihkutud akadeemilisuse poole. Seda näitab koolituse mahu suurenemine ja seltsi seest välja kasvanud väga heade koolitajate rohkus. Samuti on seltsi liikmed (ka seltsi esindamata) riiklike komisjonide ja eksperdirühmade liikmed, õpikuautorid, aine-metoodika väljaannete koostajad. Võib tõdeda, et seltsi põhikirjas selle kinnitamisel liiga „suure tükina” tundunud ülesanded luua vajadusel komisjone, töörühmi, võtta osa õppekirjanduse loomisest, käsikirjade retsenseerimisest ja õppeprogrammide väljatöötamisest on nüüdseks tõepoolest täitunud.

Eesti emakeeleõpetajate selts asutati 30. septembril 1989. aastal. Sellele eelnes ideegrupi (Eleonora Tammiksaar, Anne Vaher, Viivi Maanso ja Kersti Kaldma) organiseerimistöö. Õpetajate Lehes ilmus kirjutis, mis kutsus emakeeleõpetajaid seltsi asutamist arutama. Maikuu 1989 kogunes ligi nelikümmend inimest Eesti eri paigust ettepanekuid tegema. Soome emakeeleõpetajate liidu toonase tegevjuhataja Mervi Murto ettekanne oma liidu tegemistest andis indu juurde.

Neli kuud hiljem tuli Tallinna pedagoogilise instituudi aulas kokku asutamiskoosolek, kus valiti seltsile juhatus ja kinnitati põhikiri. Seltsi esimeseks esimeheks sai Hoide Sikk, kes pidas seda ametit 1994. aastani. Esimesse juhatusse kuulusid veel Irene Leisner, Maire Eiert, Kersti Lepajõe, Mari Välba, Viivi Maanso, Leili Möller, Eleonora Tammiksaar, Aili Kiin, Kalju Kuld, Liivi Reinert, Urmas Veikat, Märt Hennoste ja Salme Haavik. Revisjonikomisjoni moodustasid Linda Jaggo, Maaja Hage, Andry Ruumet. Pitsati, logo ja märgi põhisümboliks sai tammepuu, mille kuju on laenatud Kristjan Rualt. Kavandi autor on kunstnik Aet Kallas.

Kui esimene juhatus oli seotud ülikooli õppejõududega, siis edaspidi on seltsi juhatuse esimehed olnud kõik tegevõpetajad: Piret Hiisjärvi (esimees 1994–1997) oli sellal Ääsmäe põhikooli õpetaja, praegu Õismäe humanitaargümnaasiumi direktor, Kaja Sarapuu (1997–2003) Kose keskkooli õpetaja ning Piret Järvela, kes juhib seltsi alates 2003. aastast, on Õismäe humanitaargümnaasiumi õpetaja-metoodik. Niisamuti on olnud tegevõpetajad ka juhatuse liikmed.

Arvult on juhatus hiljem vähenenud, kuid olnud ikka kompaktne ja uuendusmeelne. Praegune juhatus on seitsmeliikmeline: Piret Järvela (esimees), Aime Klandorf (aseesimees, Rapla ühisgümnaasiumi vanemõpetaja), Piibe Leiger (Tartu Tamme gümnaasiumi õpetaja-metoodik), Heily Soosaar (Nõo reaalgümnaasiumi õpetaja-metoodik), Ivika Hein (Tartu Miina Härma gümnaasiumi vanemõpetaja), Hille Alver (Viljandi Paalalinna gümnaasiumi vanemõpetaja), Kaja Sarapuu (Oru põhikooli õpetaja-metoodik).

Väljaanded

Emakeeleõpetajate seltsil on ilmunud kolm aastaraamatut – 1997., 1999. ja 2004. aastal. Esimene kandis pealkirja „Emakeeleõpetus ja infotöötlus” ning sisaldas kirjutisi emakeeleõpetuse metoodika kohta, teine andis ülevaate seltsi kahe eelneva aasta tegevusest ja on praegu olulisim ajaloolisest vaatevinklist. Kolmas, „Emakeel ja kodumurre”, kajastab põhiliselt Võru koolituspäevadel peetud ettekandeid.

Kunagi anti välja ka seltsi ajalehte Lõrp, kuid uute infojagamise võimalustega kaotas see oma aktuaalsuse. Toimetajateks jõudsid olla Aili Kiin, Sven Maanso, Kaja Sarapuu ja Anne Oruaas.

Täiesti uus väljund seltsi liikmetele on nüüd juba neli korda ilmunud Eesti emakeeleõpetajate seltsi toimetised, mis on omanäolised metoo-

dikakogumikud, kus oma kogemusi jagavad kirjandusõpetajad. See on tänuväärne materjal, mille kolleeg on tunnis õnnestunult ära proovinud ja mida tasub järele teha teistelgi. Kogumikud on osutunud väga populaarseks ning saanud praktikutelt palju kiita. Kolm esimest toimetist on pühendatud põhikooli, neljas gümnaasiumi kirjandusõpetusele.

Traditsioonid

Seltsil on kujunenud omad traditsioonid. Igal aastal koolitatakse emakeeleõpetajaid nn kevad- ja sügispäevadel, mida korraldatakse Eesti eri paigus. Koolitusi on toimunud Tallinnas, Tartus, Pärnus, Viljandis, Narvas, Rakveres, Türil, Keilas, Võrus, teemad on hõlmanud nii eesti keele õpetuse sügavusi kui ka kirjandust ja meediat. Esinema kutsutakse asjatundjaid Eesti ülikoolidest, spetsialiste haridus- ja teadusministeeriumist, viimasel ajal on rohkem kasutatud ka seltsi sisemist potentsiaali. Koos seltsiga on arenenud ja haritumaks saanud ka tema liikmeskond.

Igal suvel sõidetakse huvireisile kodu- või välismaale. Käidud on Gotlandil, Ida-Virumaal, Peterburis, Lapimaal, Kihnus, Hiiumaal, Pariisis, Londonis, 2006. aastal Liivimaal.

Aeg-ajalt korraldatakse emakeele- ja kirjandusvõistlusi, seltsi liikmed osalevad žüriides kui oma ala asjatundjad.

Oluline muutus seltsi arenemisteel on olnud ainekava töörühm, mis loodi 1998. aastal Türil kevadpäevade lõpuminutitel ja mille hingeks sai Krista Mägi. Töörühm tekkis pakilisest vajadusest kujundada ning põhjendada seltsi seisukohti ainekava kohta. Töörühma suveseminaridel on analüüsitud riiklikku ainekava, eksameid ja õpikuid, töötatud välja ettepanekud ainekava muutmiseks, koostatud soovitusi põhikooli kirjandusõpetuse kohta ja algatatud seltsi toimetiste väljaandmine.

Tööd on tehtud tõsiselt ja liigutud protsessis nii süvitsi, et kõrvaltvaatajale võib jääda tabamatuks, kuidas vabatahtlike õpetajate vaba aja mõttetöö viljana on võinud tekkida sedavõrd tõsiseltvõetavad ettepanekud ja argumendid. Aga nii see on olnud ja enim kasu on noist mõttetalguist saanud ilmselt osalejad ise.